

Zetten of leggen: hoe Franstalige leerders van het Nederlands spreken en gebaren over plaatsingsverschijnselen

PAULINE HEYVAERT
UNIVERSITÉ DE LIÈGE
DÉPARTEMENT DE LANGUE NÉERLANDAISE MODERNE ET LINGUISTIQUE
SYNCHRONIQUE

ANBF ONDERZOEKSMARKT
19 FEBRUARI 2016

Inleiding: theoretisch kader

Uitgangspunt: Lemmens (2002); Lemmens & Perrez (2010)

→ Problematiek Nederlandse positiewerkwoorden *staan*, *zitten* en *liggen* bij Franstalige leerders van het Nederlands

→ Plaatsingswerkwoorden = causatieve equivalenten

Waarom problematisch?

1. Geen Franse equivalenten

2. Drie niveaus:

- **Codeerkeuze:** welk werkwoord in welke context?
- **Codeerverplichting:** verplicht gebruik van plaatsingswerkwoorden
- **Codeervariatie:** meerdere werkwoorden mogelijk voor één codering

Methodologie: experimenteel ontwerp

Twee taken

1. **Productieve taak:** Beschrijving van videofragmenten (5 x 4 handelingen)
2. **Receptieve taak:** Objecten plaatsen o.b.v. instructies van de onderzoeker
→ 2 delen: 1 deel voor productieve taak, 1 deel erna

Methodologie: deelnemers

- Totaal: 26 (masterstudenten)
- Drie deelnemersgroepen:
 - Nederlandstalige moedertaalsprekers (NL1): controlegroep
 - Franttalige leerders van het Nederlands (NL2): doelgroep
 - Franstalige moedertaalsprekers (FR1)
- Deelname:
 - NL1 + NL2: productieve taak in het Nederlands + receptieve taak
 - FR1: productieve taak in het Frans (~~receptieve taak~~)

Methodologie: analyse

Kwantitatieve en kwalitatieve analyse op 2 niveaus:

1. Spraak
2. Gebaren

Waarom gebarenanalyse?

- Representatie van spreker in kader van tweede- of vreemdetaalverwerving (Özyürek, 2002; Gullberg 2009, 2011)
- Stam (2006)
- Inzicht verschaffen over taalspecifieke representaties

- Met welke spatiale informatie (*path, object, manner, ...*) houden sprekers rekening tijdens het spreken?

Hypotheses: Spraak

NL1	NL1 zullen het vaakst gebruik maken van <i>zetten</i> en <i>leggen</i> en zullen zelden opteren voor algemene werkwoorden zoals <i>plaatsen</i>
NL2	<ol style="list-style-type: none">1. In geval van twijfel zullen leerdere opteren voor algemene werkwoorden en vooral voor <i>plaatsen</i>2. In geval van foutief gebruik, zal er sprake zijn van ondergebruik <u>of</u> van overgebruik (Lemmens, 2002)
FR1	FR1 zullen het vaakst gebruik maken van het algemene werkwoord <i>mettre</i> (Chenu&Jisa, 2006)

Hypotheses: Gebaren

NL1	NL1 zullen in hun gebaren hun aandacht vestigen op <i>manner</i> , maar ook op het object zelf en dit a.d.h.v. zogenaamde « handshapes incorporating the object » (Gullberg, 2009)
FR1	FR1 zullen in hun gebaren hun aandacht vooral op <i>path</i> vestigen
NL2	Twee mogelijkheden: 1) // moedertaalsprekers: <i>path</i> 2) // doeltaalsprekers: ook <i>object</i>

Resultaten

Productieve Taak

(spraak + gebarenanalyse)

Resultaten: Spraakanalyse

Overzicht

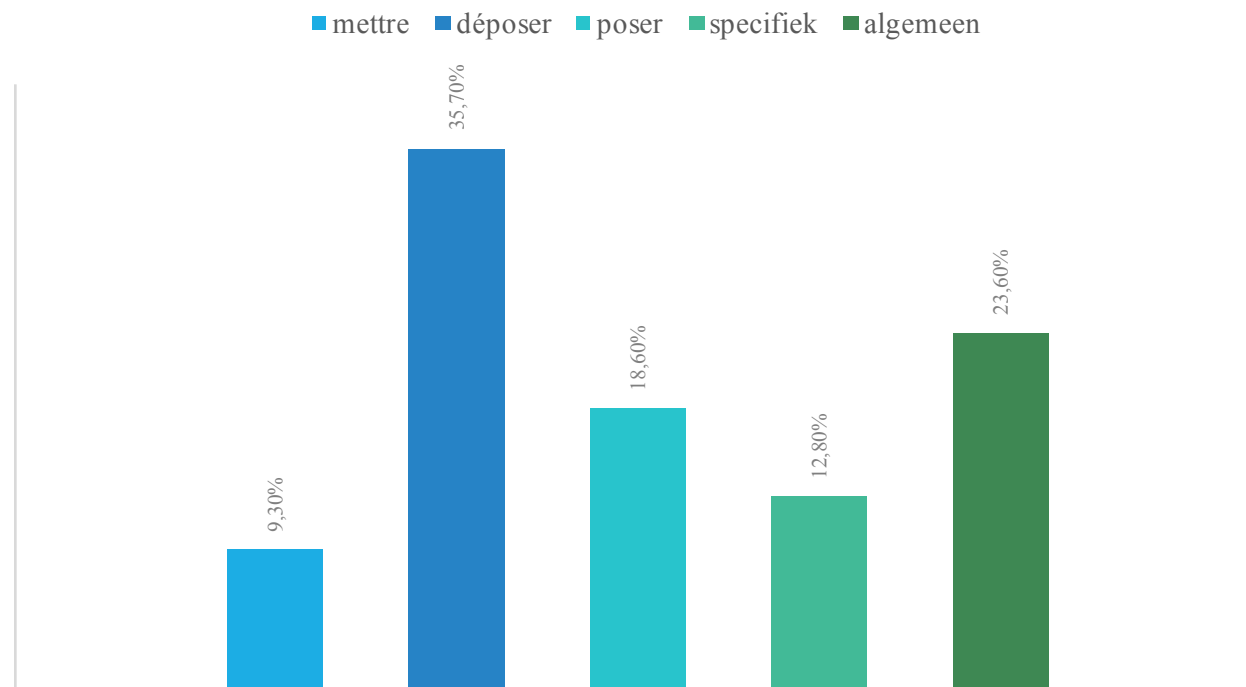
Totaal aantal beschrijvingen: 518, waarvan:

- FR1: 140
- NL1: 180
- NL2: 198

Resultaten: Spraakanalyse

Franstalige moedertaalsprekers (FR1):

RESULTATEN FRANSTALIGE MOEDERTAALSPREKERS

Resultaten: Spraakanalyse

Nederlandstalige moedertaalsprekers (NL1):

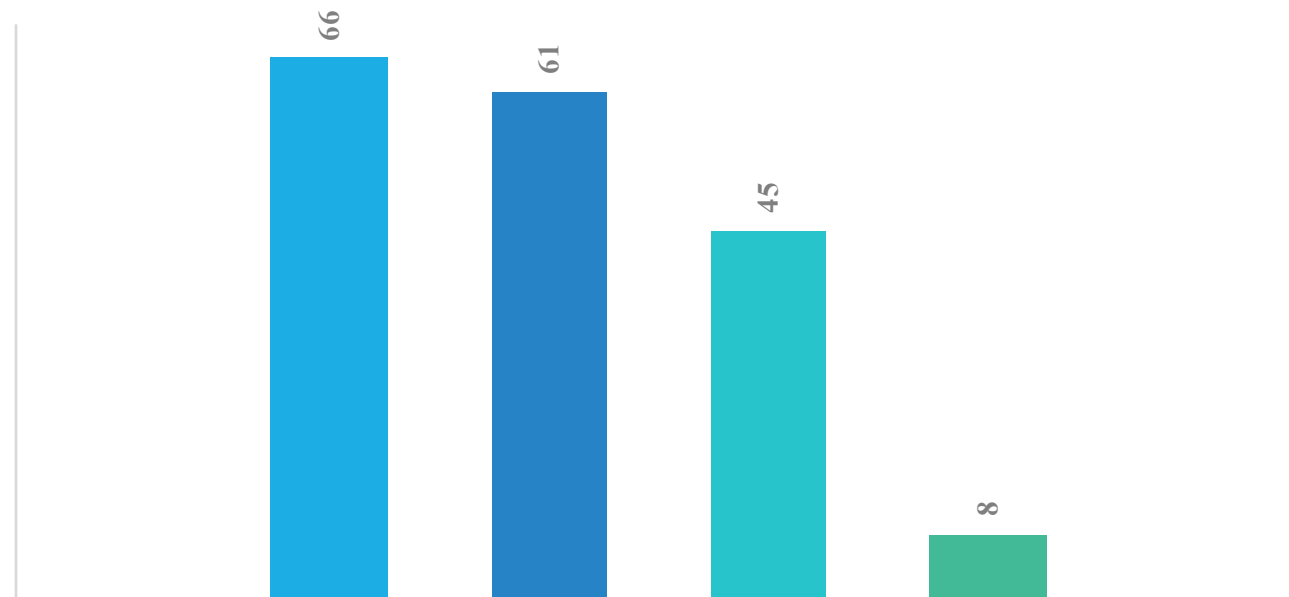
- Totaal aantal beschrijvingen: 180, waarvan:
 - 72 x *zetten*
 - 63 x *leggen*
 - 45 x 'overige handelingen'

Resultaten: Spraakanalyse

Nederlandstalige moedertaalsprekers (NL1)

RESULTATEN NEDERLANDSTALIGE MOEDERTAALSPREKERS

■ zetten ■ leggen ■ andere ■ alternatieven

Resultaten: Spraakanalyse

Nederlandstalige moedertaalsprekers (NL1):

Opmerking: 11 gevallen waarbij *zetten* gebruikt werd in plaats van *leggen* en vice versa

→ Te wijten aan object?

→ Geen foutief gebruik, maar eerder een indicatie dat sommige situaties voor Nederlandstaligen tot alternatieve coderingen kunnen leiden

→ intersprekervariabiliteit

Resultaten: Spraakanalyse

Franstalige leerders van het Nederlands (NL2)

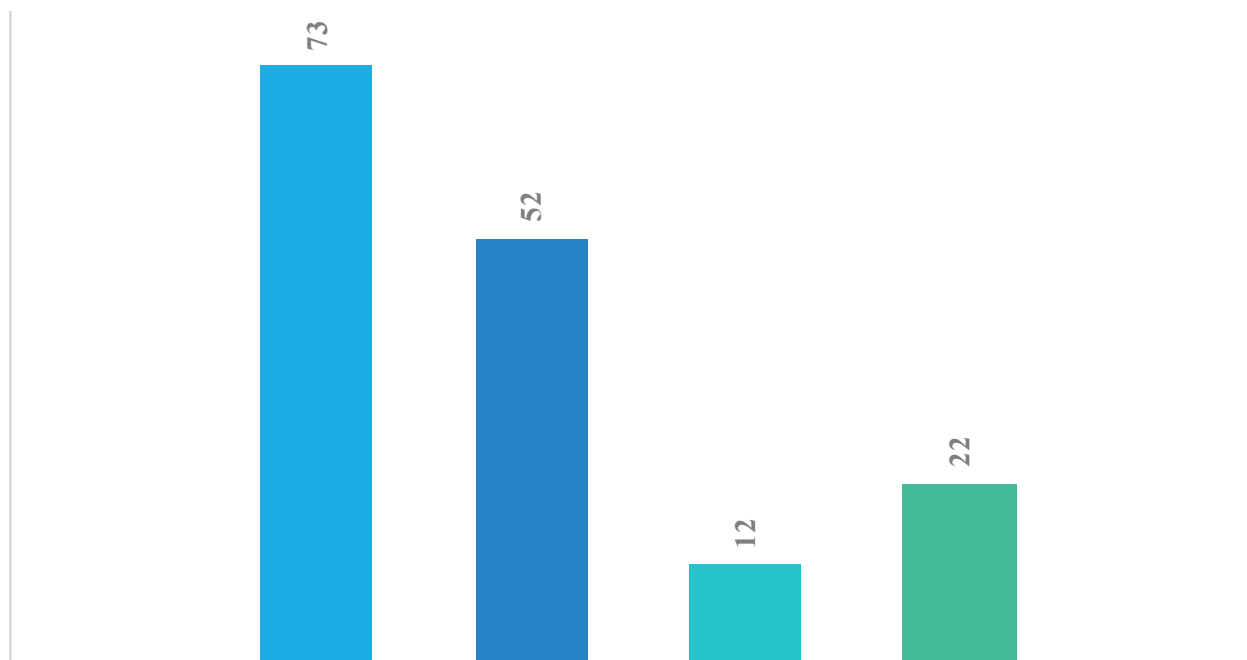
- Totaal aantal beschrijvingen: 200, waarvan:
 - 80 x *zetten*
 - 70 x *leggen*
 - 50 x 'overige handelingen'
- 198 gecodeerde handelingen

Resultaten: Spraakanalyse

Franstalige leerders van het Nederlands (NL2)

RESULTATEN FRANSTALIGE LEERDERS VAN HET NEDERLANDS

■ zetten ■ leggen ■ plaatsen ■ overige alternatieve

Resultaten: Spraakanalyse

Franstalige leerders van het Nederlands (NL2)

3 vaststellingen:

- 1) Overgebruik
- 2) Ondergebruik
- 3) Verwarring

Resultaten: Spraakanalyse

Franstalige leerders van het Nederlands (NL2)

1) **Overgebruik:** gebruik van *zetten* of *leggen* waar dit niet moet

→ 11 gevallen op 50 (22%)

Bv: " ... en dat is iemand die ... euh ... iets in zijn broekzak zet"

2) **Ondergebruik:** gebruik van alternatieven waar *zetten* of *leggen* gebruikt moeten worden

→ 34/148 handelingen (23%)

→ Gebruik van *plaatsen*: 12/148 (8,1%)

Resultaten: Spraakanalyse

Franstalige leerders van het Nederlands (NL2)

3) **Verwarring** = gebruik van *zetten* i.p.v. *leggen* en vice versa

→ 41/148 (27,7%)

Bv.: « *De man zet het blad op de tafel* »

Zetten > *Leggen*: 23/41 (56,1%)

Leggen > *Zetten*: 18/41 (43,9%)

→ Verwarring in beide richtingen

Resultaten: Gebarenanalyse

Overzicht:

Totaal aantal geproduceerde gebaren: 204

➤ FR1: 40

➤ NL1: 61

➤ NL2: 103

➔ Variatie tussen groepen, maar ook individuele variatie

Resultaten: Gebarenanalyse

Comparatieve analyse NL1 >< NL2

Stap 1: type gebaren (deiktisch vs. iconisch)

Groep	NL1		NL2	
Type	Deiktisch	Iconisch	Deiktisch	Iconisch
Aantal	36 (72%)	14 (28%)	68 (82,9%)	14 (17,1%)
Totaal	50 (100%)		82 (100%)	

Resultaten: Gebarenanalyse

Comparatieve analyse NL1 >< NL2

Stap 2: componenten(figuur, pad, manier, grond)

NL1								
Type	Iconisch				Deiktisch			
Component	Figuur	Pad	Manier	Grond	Figuur	Pad	Manier	Grond
Aantal	9 (18%)	0 (0%)	1 (2%)	4 (8%)	0 (0%)	10 (20%)	24 (48%)	2 (4%)
Totaal	50 (100%)							

NL2								
Type	Iconisch				Deiktisch			
Component	Figuur	Pad	Manier	Grond	Figuur	Pad	Manier	Grond
Aantal	4 (4,9%)	0 (0%)	0 (0%)	10 (12,2%)	2 (2,4%)	24 (29,3%)	33 (40,2%)	9 (11%)
Totaal	82 (100%)							

Resultaten: Gebarenanalyse

Comparatieve analyse NL1 >< NL2

Stap 2: componenten(figuur, pad, manier, grond)

	NL1	NL2
Figuur	18 %	7,3%
Pad	20%	29,3%
Manier	50%	40,2%
Grond	12%	23,2%
Totaal	100%	100%

Resultaten: Receptieve taak

Franstalige leerders van het Nederlands (FR1)

!! Verrassende resultaten:

Eerste deel: 0 fouten

Tweede deel: 25 fouten

Verklaring?

→ Productieve taak > **verwarring?**

→ Bevestiging problematiek van Nederlandse plaatsingswerkwoorden

Conclusie: Spraak

Hypothese 1	NL1 zullen het vaakst gebruik maken van <i>zetten</i> en <i>leggen</i> en zullen zelden opteren voor algemene werkwoorden zoals <i>plaatsen</i>	Bevestigd
Hypothese 2	In geval van twijfel zullen leeders eerder opteren voor algemene werkwoorden en vooral voor <i>plaatsen</i>	Slechts gedeeltelijk bevestigd
Hypothese 3	In geval van foutief gebruik, zal er sprake zijn van ondergebruik <u>of</u> van overgebruik (Lemmens, 2002)	Tegengesproken
Hypothese 4	FR1 zullen het vaakst gebruik maken van het algemene werkwoord <i>mettre</i> (Chenu&Jisa, 2006)	Tegengesproken

Conclusie: Gebaren

Hypothese 1	NL1 zullen in hun gebaren hun aandacht vestigen op <i>manner</i> , maar ook op het object zelf en dit a.d.h.v. zogenaamde « handshapes incorporating the object » (Gullberg, 2009)	Tegengesproken
Hypothese 2	FR1 zullen in hun gebaren hun aandacht vooral op <i>path</i> vestigen	Bevestigd
Hypothese 3	Twee mogelijkheden: 1) // moedertaalsprekers: <i>path</i> 2) // doeltaalsprekers: ook <i>object</i>	Beide mogelijkheden = aanwezig

Bedankt voor uw aandacht!

Université
de Liège

Heyvaert Pauline
Université de Liège